

## СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

**В. Г. Балакін**, кандидат педагогічних наук, директор Міжрегіонального центру



Світовий досвід свідчить, що перспективу має тільки те суспільство, яке постійно навчається. Сьогодні всі суб'єкти освітнього процесу повинні враховувати сучасні вимоги ринку праці, постійно працювати над вивченням, узагальненням та впровадженням новітніх педагогічних ідей.

Міжрегіональний центр професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців був створений на базі СПТУ №59 м. Кривого Рогу в 1994 р. з метою реалізації програми професійної перепідготовки і соціальної адаптації військовослужбовців, які звільнилися з лав збройних Сил України та членів їх сімей.

Крім надання освітніх послуг колишнім військовослужбовцям, навчальний заклад продовжував готувати робітничі кадри для потреб регіону, значно розширивши перелік професій. Зараз це сучасний професійно-технічний заклад, в якому здійснюється професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації за 63 робітничими професіями, зокрема інтегрованими, професійне навчання безробітних громадян, надання освітніх послуг молоді з особливими потребами. Контингент учнів складає 1553 особи.

Педагогічний колектив Центру, ідучи шляхом експериментальних педагогічних досліджень, зіткнувся з протиріччям між змістом професійної освіти та реальними вимогами ринку праці, сутність якого полягала в тому, що різні освітньо-кваліфікаційні рівні фахівців не зв'язані між собою наступністю, а де в чому підміняють один одного. Тому гострою постала необхідність інтегрувати різні рівні професійної освіти в єдиний завершений освітній цикл з чіткою структурою і формою. У зв'язку з цим виникла ідея ступеневої професійної освіти.

Ідея по створенню сучасного закладу ступеневої професійної освіти була підтримана Інститутом педагогіки і психології професійної освіти. На базі Центру в 1999 р. було створено експериментальний педагогічний майданчик та науково дослідну лабораторію з проблем впровадження ступеневої професійної освіти. В 2000 році Центр здобув статус експериментального педагогічного майданчика Міністерства освіти і науки України, щодо розробки і впровадження нових організаційних форм підготовки кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів на основі ступеневого навчання

за напрямками «Інженерна механіка», «Легка промисловість», «Харчова технологія та інженерія».

Протягом останніх років колективом Центру було розроблено експериментальні навчальні плани з підготовки кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів, скориговані відповідно до освітньо-професійних програм, освітньо-кваліфікаційних характеристик.

В 2005-2006 навчальному році Центр акредитовано за I рівнем акредитації з напрямів «Легка промисловість», «Інженерна механіка», «Харчова технологія та інженерія» тим самим, підтверджено ідею ступеневої професійної освіти. Працюючи в умовах експерименту, педагогічний колектив Центру впроваджує особистісно зорієнтовану педагогіку, сучасні технології навчання та виховання.

В навчальному закладі створено нове освітнє середовище, в якому реалізується принципи поступовості, наступності, ступеневості. Робота педагогів спрямована на надання якісної професійної освіти. Виходячи з особливостей закладу ступеневої професійної освіти, особлива роль в організації навчально-виховного процесу відводиться майстру виробничого навчання. Якість підготовки висококваліфікованих фахівців залежить від багатьох чинників. В першу чергу це професійний рівень майстра виробничого навчання.

Зі змінами в суспільстві, змінилися вимоги до майстра виробничого навчання. Якщо ще 15-20 років тому посаду майстра займав висококваліфікований наставник-виробничник, як правило, з середньою спеціальною освітою, без педагогічної освіти. Сьогодні, з урахуванням розвитку технологічних процесів, майстер виробничого навчання повинен мати педагогічну освіту, знання галузі виробництва, поєднувати функції майстра виробничого навчання та викладача спеціальних дисциплін. Тобто, майстер виробничого навчання одночасно повинен мати педагогічне навантаження зі спеціальних дисциплін.

Де можемо віднаходити резерви для поповнення лав майстрів виробничого навчання, адже спостерігається старіння та поступове вибуття висококваліфікованих майстрів виробничого навчання, значна частина має передпенсійний вік, що вже зараз приводить до гострого дефіциту кадрів. Вивчення проблеми свідчить, що тільки випускники ПТНЗ зорієнтовані в подальшому на роботу в системі ПТО, справді прагнуть навчатися і цей мотив зберігається у них до випуску.

Найкраще адаптуються до умов професійної діяльності ті молоді спеціалісти, які закінчили ПТНЗ. Однією із спеціальностей в інженерно-педагогічній освіті є невідповідність системи управлінського і кадрового педагогічного складу ПТНЗ та існуюча система

підготовки інженерів-педагогів. Для вирішення цієї проблеми слід чітко визначити записи у дипломах випускників.

Для спеціальності “Професійне навчання” рівні кваліфікації можуть бути визначені за двома ознаками: для технічної галузі з огляду на об’єкт діяльності — інженер — педагог, для інших галузей — педагог професійного навчання... [1;7]

Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників проводить підвищення кваліфікації шляхом використання модульної технології навчання з виїздом викладачів інституту. Майже 90% майстрів виробничого навчання таким чином підвищують кваліфікацію. В умовах недостатнього фінансування ці курси по-перше проводяться за власний кошт майстрів виробничого навчання та викладачів спецдисциплін; по-друге в повній мірі не відображають запитів та інтересів слухачів.

Вирішення проблеми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання вбачаємо в післядипломній освіті. Інженер повинен мати змогу отримати другу вищу педагогічну освіту за спеціальністю “Педагог професійного навчання”, до того з чітким формулюванням стосовно кваліфікації, наприклад: педагог-кравець, педагог-кухар, педагог-зварник, педагог-верстатник і т.д. Такі спеціалісти будуть тісно наближені до потреб реального ПТНЗ, оскільки значна їх частина колишні випускники ПТНЗ і знають цю систему зсередини.

На наш погляд слід окреслити ще одну проблему. Вона стосується якісних характеристик підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних працівників ПТНЗ – майстрів виробничого навчання та викладачів спецдисциплін. Безперечно, її повинні здійснювати висококваліфіковані науково-педагогічні кадри. Тому необхідно визначити наукові установи та вищі навчальні заклади в яких, науково-педагогічні працівники змогли б надавати якісні освітні послуги тим, хто їх потребує. На наш погляд ці дві окреслені проблеми потребують негайного вирішення.

Отже, в розрізі сучасних вимог до підготовки майстрів виробничого навчання від інститутів післядипломної освіти чекаємо:

- розробки механізму оновлення змісту підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних працівників з урахуванням державних стандартів професійної освіти;
- постійного підвищення професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти протягом усього життя;
- діагностика рівня психолого-педагогічних знань слухачів, їх тестування і як результат — пропонування гнучких спецкурсів з психолого-педагогічних дисциплін;

- тісного поєднання змісту навчальних курсів з педагогіки і психології з методикою проведення занять в ПТНЗ;
- запровадження практичних занять для слухачів курсів, враховуючи спеціалізацію навчального закладу, в якому вони працюють;
- сприяння в розробці, апробації та впровадженні передового педагогічного досвіду тих слухачів курсів, які мають схильність до розробки наукових досліджень.

Від вищих навчальних закладів, які готують інженерів-педагогів, які в перспективі працюватимуть на посадах майстрів виробничого навчання:

- перехід на підготовку педагогів професійного навчання;
- чітко сформулювати кваліфікацію такого спеціаліста: наприклад, педагог-кравець, педагог-верстатник, педагог-зварник тощо.

Від вищих навчальних закладів, які готують вчителів обслуговуючої праці, вчителів праці та професійного навчання чекаємо:

- надання випускникам можливості отримання підвищених робітничих розрядів;
- поглибити рівень психолого-педагогічної підготовки тих, хто в майбутньому буде виконувати посадові обов'язки майстра виробничого навчання.

Наостанок зазначимо, що проблема підготовки та адаптації до майбутньої професійної діяльності майстрів виробничого навчання є надзвичайно гострою. Адже потреба формування якісно нової національної робочої сили нині є актуальною для нашої держави і перетворюється на один із найважливіших чинників підвищення продуктивності праці, забезпечення випуску підприємствами конкурентоспроможної продукції.

## **Література**

- 1 Коваленко О. Підготовка інженерів-педагогів: нові підходи // Професійно-технічна освіта. – №1, 2006. – С.7-8.
- 2 Ничкало Н. Неперервна професійна освіта: міжнародний аспект // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. – К, 2006, - С.625.